

ПРОТОКОЛ

засідання журі II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України
у 2018/2019 навчальному році

(заочний тур)

2019 р.

Секція: Фольклористика

№	ПІБ учасника	НВЗ, клас	Клас	Аргументованість вибору теми дослідження, чіткість постановки проблеми, мети та завдань	Вміння чітко і ясно викладати свої думки, критично осмислювати використані джерела	Самостійність, оригінальність і доказовість суджень, наявність елементів наукової новизни	Повнота у розкритті теми, глибина аналізу літературних даних	Обґрунтованість поданих висновків, їх відповідність поставленим завданням та меті дослідження	Відповідність вимогам оформлення наукових робіт	Максимальна кількість балів (256)
1	Гордієнко Аліна Олександрівна	Обласна очно-заочна школа «Юний дослідник», Великоновосілівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 Великоновосілівської районної ради Донецької області	10	2,25	4	6	4	2,25	2,25	20,75
2	Казак Єлизавета Сергіївна	Обласна очно-заочна школа «Юний дослідник», Великоновосілівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 Великоновосілівської районної ради Донецької області	10	2,25	4,5	6	4	2,25	2,25	21,25
3	Калмикова Ольга Олексіївна	Слов'янський педагогічний ліцей Слов'янської міської ради Донецької області	11	2,25	4,5	6	4	2	2,25	21
4	Колесник Анастасія	Обласна очно-заочна школа «Юний дослідник», Златоустівська	9	2,25	3,5	5,25	3,5	1,75	2	18,25

	Андріївна	загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів Волноваської районної ради Донецької області								
5	Костенко Дар'я Миколаївна	Обласна очно-заочна школа «Юний дослідник», Райгородоцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Слов'янської районної ради Донецької області	11	2,25	4,5	6	4	2,25	2,5	21,5
6	Цендрова Дарина Володимирівна	Обласна очно-заочна школа «Юний дослідник», комунальний заклад «Олександрівський опорний заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Черкаської селищної ради Слов'янського району Донецької області»	9	2,25	3,5	5,25	3,5	2	2	18,5
7	Юсубова Лейла Ісламівна	Великоновосілівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №2 Великоновосілівської районної ради Донецької області, Великоновосілівський РЦДЮТ	11	2,25	4,5	6	4	2,25	2,25	21,25

Голова журі:

Жижченко Л.Б. – кандидат філологічних наук, доцент _____

Члени журі:

Тендітна Н.М. – кандидат філологічних наук, доцент _____

Ледняк Ю.В. – кандидат філологічних наук, доцент _____

Секретар:

Коваленко Т.О. – заступник директора КПНЗ «ДОМАНУМ» _____

РЕЦЕНЗІЯ

на науково-дослідницьку роботу Гордієнко Аліни Олександрівни «Жанрово-тематичне розмаїття української народної пісні в сучасному репертуарі села Старомлинівка Великоновосілківського району Донецької області», подану на участь у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України у 2018/2019 навч. році

У своєму дослідженні А. Гордієнко звертається до цікавої теми, адже важливим є як дослідження сучасного побутування українського фольклору в різних регіонах країни, в різних населених пунктах, так і аналіз взаємодії різнонаціональних культур на території України.

Автор роботи обґрунтувала актуальність теми дослідження, у цілому правильно визначила його мету та завдання. Матеріалом дослідження А. Гордієнко називає як записані від жителів села Старомлинівка українські народні пісні, так і – помилково - «наукові роботи українських дослідників».

Неправильно визначено методологічну основу роботи: «Методологічною основою наукової роботи є комплекс загальнофілософських, загальнонаукових та спеціальних методів і принципів, що використовуються у дослідженні гуманітарних наук». Низку помилок допущено при визначенні методів дослідження: так, наприклад, об'єктивність (вочевидь, мається на увазі принцип об'єктивності) і системний підхід називаються загальнофілософськими методами; майже точно переписано абзац із автореферата кандидатської дисертації Дудар О. О. (порів.: «У розв'язанні поставлених завдань визначальними виступали порівняльні методи аналізу пісенного фольклору з увагою до різних рівнів тотожності його структурних параметрів. Аналіз пісенного матеріалу здійснювався на семантичному та структурно-морфологічному (силаборитмічному, композиційному, ладозвукорядному та виконавському) рівнях. Застосовувалось анкетне опитування інформаторів» (Дудар О. О. Музичний фольклор Хмельницького Поділля (етномузикологічний та етносоціологічний аспекти дослідження)): Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / О. О. Дудар; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. – Київ, 2007. – 23 с.) // «У розв'язанні поставлених завдань визначальними виступали порівняльні методи аналізу пісенного фольклору з увагою до різних рівнів тотожності його структурних параметрів. Аналіз пісенного матеріалу здійснювався на семантичному та структурно-морфологічному (композиційному,

виконавському) рівнях. Застосовувалось анкетне опитування інформаторів» (А. Гордієнко); незрозумілим залишається й те, як спостереження допомогло проаналізувати записані тексти.

Структура роботи є чіткою й логічною.

Перший розділ (розділи роботи назв не мають) присвячено характеристиці різних жанрів української народнопісенної творчості й загальній характеристиці с. Старомлинівка Великоновосілківського району Донецької області – населеного пункту, фольклор якого вивчався.

У параграфі 1.1. розглядаються різні пісенні жанри фольклору. При цьому обрядова пісенність віднесена до ліричного роду (с. 9), хоча по відношенню до цілої низки обрядових пісень (наприклад, ритуальних, заклиналих) це твердження не буде справедливим.

На с. 11 рецензованої роботи відзначено: «Своєрідний тип українських пісень – щедрівки, які належать до колядок». Проте далі в цьому ж абзаці читаємо: «На відміну від колядок, які виконувались багатьма голосами або хорами, щедрівки можна було співати одним голосом і завжди окремо від колядок». В рецензованому дослідженні після даного абзацу є посилання на джерело – роботу О. Дея «Поетика української народної пісні», проте незрозуміло, як вирішити очевидне протиріччя. М. Лановик і З. Лановик у навчальному посібнику «Українська усна народна творчість» доводять, що колядки та щедрівки є різними жанрами календарно-обрядових пісень.

У цьому ж параграфі А. Гордієнко звертається й до інших жанрів української пісенної творчості. Проте жанрове визначення дум відсутнє. Автор, зокрема, пише, що О. Дей поділяє думи на три групи, проте далі читаємо, що в ці групи входять думи та пісні певних періодів. У роботі відзначається, що були й історичні пісні, але чим вони відрізняються, наприклад, від дум, не вказується.

Багато питань викликає й поділ на жанри інших необрядових пісень. Так, наприклад, на с. 13 читаємо: «Родинно-побутова лірика так само тільки умовно (як і суспільно-побутова – Ю. Л.) може бути поділена за тематикою на жанри: пісні про кохання і про родинне життя. Жанром називають також колискові і дитячі пісні, хоч, маючи свою специфіку, вони становлять одне з відгалужень пісень про родинне життя». Очевидно, автор роботи не має чіткого уявлення про те, чим відрізняються один від одного різні пісенні жанри українського фольклору.

У другому розділі розглядаються українські народні пісні, записані в с. Старомлинівка Великоновосілківського району Донецької області. Аналіз цих

творів є досить глибоким. Безсумнівною перевагою проведеного дослідження слід вважати те, що було записано й розшифровано близько 60 українських народних пісень різних жанрів.

Зроблені висновки в цілому відповідають поставленим завданням. Проте характеристика виконавців (а це було одним із завдань дослідження) подається саме у висновках.

Додатки містять розшифровані тексти пісень, записаних під час польових експедицій.

Серед цих пісень знаходимо й «Волинь». Проте «Пісня про Волинь» («Волинь») є авторською: слова й музику написав С. Кривенький. Безумовно, можна говорити про пісні літературного походження, але в даному випадку йдеться про популярну на певній території пісню, яку інформант вивчила та співає.

Бібліографічний опис в цілому зроблено правильно, хоча є й окремі недоліки (наприклад, 36. Мишанич С. Етико-виховна функція фольклору // Науково-популярні статті. – Донецьк, 2004. -**376 – 397 с.** / правильно було б **С. 376 – 397**). Але список літератури слід було складати в алфавітному порядку.

Відзначені недоліки не знижують наукової цінності роботи. Автор володіє методикою наукового дослідження. Роботу написано досить грамотно. Рецензоване дослідження відповідає вимогам, що висуваються до робіт даного типу, й заслуговує на позитивну оцінку.

Кандидат педагогічних наук,
доцент

Ледняк Ю. В.

РЕЦЕНЗІЯ

на науково-дослідну роботу **Казак Єлизавети Сергіївни**
«РОЗВИТОК КОЛИСКОВИХ ПІСЕНЬ, ЯКІ ПОБУТУЮТЬ У
ВЕЛИКОНОВОСІЛКІВСЬКОМУ РАЙОНІ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ»,
подану на участь у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України у 2018/2019 навч. році

Робота Казак Єлизавети «Розвиток колискових пісень, які побутують у Великоновосілківському районі Донецької області» є надзвичайно актуальною для поширення народних традицій щодо виховання сімейних цінностей серед сучасної молоді.

У першому розділі учениця висвітлює історію та теорію питання, щодо класифікації жанрових особливостей колискових пісень.

У другому розділі на підставі значних узагальнень докладно й переконливо проаналізовано за віковим параметром респондентів поетику колискових пісень. Окреслено мотиви та образи-символи та пісень цього району. Проаналізовані матеріали дали можливість увиразнити характерні особливості та специфіку колискових пісень, які побутують на території Великоновосілківському районі. Сформульовані висновки відповідають окресленим завданням і меті дослідження. Проте, на нашу думку, логічніше було б використати класифікацію колискових пісень за класичним принципом, а не за віковим параметром респондентів.

Тема дослідження розкрита повністю, твердження відповідають поставленим завданням та меті дослідження. Робота оформлена грамотно.

Усе вищезазначене свідчить про відповідність дослідження і дозволяє рекомендувати його до публічного захисту.

Канд. філол. наук, доц.

Л.Б.Жижченко

Рецензія
на науково-дослідну роботу Костенко Дар'ї Миколаївни
**«ПІСЕННИЙ ФОЛЬКЛОР СЕЛИЩА РАЙГОРОДОК СЛОВ'ЯНСЬКОГО
РАЙОНУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ»,**
подану на участь у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких
робіт учнів-членів Малої академії наук України у 2018/2019 навч. році

Робота Костенко Дар'ї «Пісенний фольклор селища Райгородок Слов'янського району Донецької області» відзначається аргументованістю вибору теми, чіткістю постановки проблеми, мети й завдань дослідження. Учениця логічно і зрозуміло викладає свої думки, критично осмислює використані джерела.

У першому розділі подано загальну характеристику та історію селища Райгородок.

У другому розділі проаналізовано значний матеріал з проблеми дослідження народної пісні. Осмислено й узагальнено жанрову класифікацію обрядових та необрядових пісень. Дослідниця звертається до праць відомих українських фольклористів та творчо їх осмислює. Вона характеризує композиційну побудову та образи обрядових та необрядових пісень.

У третьому розділі на основі теоретичних засад самостійно проаналізовано польові матеріали народнопісенної спадщини Райгородщини в контексті досліджуваної проблеми. Завдяки вдало підібрано методам дослідження авторка має можливість виявити особливості та функціонування обрядових та необрядових пісень.

На підставі аналізу теоретичної літератури і фольклорних текстів авторка подає цілком аргументовані висновки щодо жанрових особливостей, як обрядової і необрядової фольклорної лірики. Тема дослідження розкрита повністю, твердження відповідають поставленим завданням та меті дослідження. Робота оформлена грамотно.

Усе вищезазначене свідчить про відповідність дослідження і дозволяє рекомендувати його до публічного захисту.

Рецензія

на науково-дослідну роботу Цендрової Дарини Володимирівни
**«СИВА ПАМ'ЯТЬ ДАВНИНИ
(ТОПОНІМІЧНІ ПЕРЕКАЗИ СЕЛИЩА ЧЕРКАСЬКЕ СЛОВ'ЯНСЬКОГО РАЙОНУ
ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**,

подану на участь у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України у 2018/2019 навч. році

Робота Цендрової Дарини Володимирівни «Сива пам'ять давнини (Топонімічні перекази селища Черкаське Слов'янського району Донецької області)» присвячена темі, яка завжди є актуальною. Перекази належать до жанрів, які органічно відповідають українським ментальним настановам.

У першому розділі дослідниця подає загальні положення поняття топоніміки, розкриває види топонімів та їх словотворення щодо історичних періодів України. Подає матеріал про заселення Донецького краю, зокрема, й про селище Черкаське. Досить вдало описує ойконіми селище Черкаське.

У другому розділі учениця опрацювала достатню кількість теоретичної літератури з поетики легенди та переказу. Дослідниця детально розглядає наукові праці відомих дослідників (С. Мишанича, Ф. Колесси, В. Проппа), класифікує жанрові ознаки легенди та переказу. Подає перекази про пана Шабельського.

У додатках наводить розповіді про замок пана Шабельського та деякі факти з життя поміщика. Простежується інтерес учениці до обраної теми, що є схвальним.

Проте, означена робота має деякі неточності. Так у розділі I постановка питання потребує уточнення, бо наукове поняття топоніміка як окремий матеріал існує у науці безвідносно щодо топоніміки Донеччини. Бажано також уточнювати вік оповідачів та вказувати конкретно, від кого саме дізналися про наведені факти. Роботу рекомендовано для публічного захисту.

Рецензія

на роботу «Життєпис сіл Слов'янщини в історичних переказах і народних оповіданнях першої половини ХХ століття» учениці 11 класу Слов'янського педагогічного ліцею Слов'янської міської ради Донецької області

Калмикової Ольги Олексіївни

Актуальність обраного Калмиковою. О. О. дослідження не викликає сумнівів. Ціннісним є і практичне значення роботи, подальше його втілення. Варто зазначити також і обсяг опрацьованого теоретичного матеріалу.

Значної ваги публікації додає і робота з матеріалом, наданим місцевими мешканцями. Але, на жаль, ми маємо досить скупі дані про респондентів. А саме: з якого часу вони проживають на цій території, від кого почули дані зразки, чому і досі зберігають у пам'яті і т.д. А також незначна кількість опитаних мешканців не дозволяє говорити про цілісність дослідження обраної теми та переваги історичних переказів над народними оповіданнями.

Деякі зауваження виникли і щодо змістового наповнення деяких розділів. Так, у I розділі розглянуто жанрові різновиди фольклорного епосу, зокрема перекази, народні оповідання, легенди; визначено їх спільні й відмінні ознаки. Але практична частина базується лише на переказах та оповіданнях. Тому доцільніше було б сфокусувати увагу саме на цих визначеннях.

А II розділ «Аналіз фольклорної спадщини Слов'янщини в контексті досліджуваної проблеми» містить здебільшого матеріал, який варто було б розмістити у додатках. Де він, до речі, і дублюється. А безпосередньо сам аналіз міститься на одній сторінці.

Окремі зауваження є і щодо оформлення списку використаних джерел.

Загалом робота Калмикової О. О. в цілому відповідає вимогам, що висуваються до такого типу робіт, але із незначними зауваженнями.

Рецензент: канд. філ. наук, доцент Тендітна Н. М.

Рецензія

на роботу «Лірична пісня в житті народу» учениці 9 класу Златоустівської загальноосвітньої школи I – III ступенів Волноваської районної ради Донецької області

Колесник Анастасії Андріївни

Актуальність обраного Колесник. А. А. дослідження не викликає сумнівів, адже лірична пісня посідає вагоме місце в житті нашого народу. Варто зазначити велику кількість опрацьованого теоретичного матеріалу і широкого спектру завдань, які ставить перед виконанням роботи Анастасія Колесник.

Але поряд із цим є і деякі зауваження. Так, дослідниця пропонує зробити класифікацію українських ліричних пісень за такою тематикою: соціально-побутові, родинно-побутові, жартівливі та гумористичні, колицькі пісні. Можливо, доречніше було б написати «не зробити», а «взяти за основу», адже такий поділ давно загальновідомий.

Наукова новизна роботи, пов'язана, у першу чергу, над дослідженням ліричних пісень рідного краю. Тому варто було б зосередити найбільшу увагу саме на цих текстах щодо дослідження змісту, поетики та структури ліричних пісень на основі якоїсь відомої класифікації, а не створювати власну. Тим паче, що «власна» класифікація не містить елементів новизни. Та і обсяги роботи не дають можливості ґрунтовного дослідження різних видів ліричних пісень України та місцевого регіону. Тому пропонуємо значно скоротити другий розділ роботи на рахунок третього. Так, наприклад, згадане свято Івана Купала обмежено лише розповіддю про деякі дії і абсолютно нічого не говориться про ліричні пісні, які його супроводжують.

У сформульованих завданнях до теми дослідження зазначено: «підібрати вислови видатних митців про українську пісню». Проте подібний вид роботи стосується більше літературознавства, ніж фольклористики. Тому доцільніше було б не зосереджувати на ньому уваги, тим паче, що в самій роботі він недостатньо розкритий.

Також у роботі відсутні дані про респондентів, від яких зібрані пісні, що містяться у додатку. А саме: з якого часу вони проживають на цій території, від кого почули дані зразки, як часто їх використовують і т.д.

Деякі зауваження стосуються і щодо оформлення списку використаних джерел та літератури та їхньої кількості. Спостерігаються і технічні огріхи. А також наявні у роботі цитування подаються без посилань на джерело.

Загалом робота Колесник А. А. в цілому відповідає вимогам, що висуваються до такого типу робіт, але із певними зауваженнями.

Рецензент: канд. філ. наук, доцент Тендітна Н. М.

Рецензія

на роботу «Імагологічна система оніричного фольклору» учениці 11 класу
Великоновосілківської загальноосвітньої школи I-III ступенів №2

Юсубової Лейли Ісламівни

Актуальність обраного Юсубовою. Л. І. дослідження не викликає сумнівів, адже сні та сновидіння посідають вагоме місце у фольклорі нашого народу.

Значної ваги публікації додає і робота з матеріалом, зібраним від місцевих мешканців. Але, на жаль, дослідниця вказує лише час збору інформації, тоді б як цікаво було дізнатися про точний (чи хоча б приблизний) час самих сновидінь. Чи повторювалися вони ще впродовж життя у такому вигляді чи образи підлягали трансформації?

Адже Л. І. Юсубова зазначає, що «Кожен образ тлумачиться по-різному навіть у схожих записах сновидінь, тож дуже важливо помічати кожную деталь, яка фіксується у сні, кожен елемент, який спричинює зміни значення «онірема». Тому, на жаль, у практичній частині роботи відсутні суттєві зауваження стосовно цього. Завдання так і залишилося недоопрацьованим.

Незначні зауваження стосуються і щодо оформлення списку використаних джерел, а також їх ґрунтовного опрацювання. Зокрема, «Этнографическое обозрение» за 1891 рік чи «Киевская старина за 1887 рік.

Загалом робота Юсубової Л. І. в цілому відповідає вимогам, що висуваються до такого типу робіт, але із незначними зауваженнями.

Рецензент: канд. філ. наук, доцент Тендітна Н. М.